

відповідно до теми заняття. Як показує практика, доцільно, за бажанням студентів, проводити публічні захисти творчих робіт, де студент творчо переосмислює і застосовує отримані знання з конкретних дисциплін.

Наш досвід переконує, що така організація навчального процесу у педагогічному вузі сприяє кращому формуванню педагогічної і зокрема технологічної компетентності студентів, дозволяє переосмислювати цінності, долати консерватизм і стереотипи педагогічного мислення, розвивати творчий потенціал особистості.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином розвитку творчого потенціалу студентів вищих навчальних закладів сприяють: набір розвинутих якостей особистості; засвоєння студентом і викладачем сучасних інформаційних технологій, засвоєння багатьох методик навчання і самонавчання. Вважаємо, що розвиток творчого потенціалу особистості студента у процесі навчання є одним з найважливіших завдань, які має вирішити вища освіта України у наступні роки.

Недарма видатний український педагог, директор Павлівської середньої школи Василь Олександрович Сухомлинський виховував, формував мотивацію, розвивав творчий потенціал вчителя власною позицією, власними переконаннями і працею, він прагнув “пробудити інтерес до творчого осмислення власної праці” у вчителів довіреної йому школи [10, с. 400].

Перспективними на часі, на нашу думку, є організація і проведення досліджень, що стосуватимуться професійної й особистісної реалізації студентів з різними рівнем творчого потенціалу, актуалізації досвіду відомих вітчизняних педагогів, досвіду вищів педагогічного спрямування.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Андреев В. И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности / В. И. Андреев. – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1998. – 238с.
2. Архангельский С. Н. Учебный процесс в высшей школе, его закономерности, основы и методы: Учеб.-метод. пособие / С. Н. Архангельский. – М.: Высшая школа, 1980. – 368с.
3. Богданова О. Г. Развитие творчества студентов как педагогическая проблема в вузах развитых капиталистических стран / О. Г. Богданова, В. М. Маршева, Н. П. Обухова / Под науч. ред. В. И. Андреева и М. Г. Гарунова. (Проблемы зарубежной высшей школы: обзор. информ. / НИИВШ, вып.1). – М., 1988. – с.23–26.
4. Дружинин В. Н. Психология творчества / В. Н. Дружинин // Психологический журнал. – 2005. – Т.26, № 5. – С.101–109.
5. Кларин М. В. Интерактивное обучение – инструмент освоения нового опыта / М. В. Кларин // Педагогика. – 2000. – № 7. – С. 12–18.
6. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К.: А.П.Н., 2002. –135с.
7. Про вищу освіту: Закон України / Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки. Червень 2002.
8. Рындак В. Г. Непрерывное образование и развитие творческого потенциала учителя (теория взаимодействия) / В. Г. Рындак – М.: Педагогический вестник, 1997. – 154с.
9. Сисоева С. О. Педагогічні технології: проблеми, пошуки, перспективи впровадження / С. О. Сисоева // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2002. – № 6. – С. 15–26.
10. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором школи / В. О. Сухомлинський // Вибр. твори: В 5-ти т. – К. : Рад. шк., 1977. – Т.4. – С.393–626.
11. Хмельковська С. В. Формування творчого потенціалу майбутніх учителів іноземних мов у процесі фахової підготовки: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / С.В. Хмельковська ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д.Ушинського (м. Одеса). — О., 2005. — 20 с.

УДК 37(477.7)(09)

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ТЕХНІЧНОМУ ВНЗ

Ольга ГАВРИЛЕНКО (Кіровоград)

У статті розглянуто основні концепти розробки та упровадження інтерактивних методів навчання іноземної комунікативної компетенції студентів технічних спеціальностей.

Ключові слова: інтерактивне навчання, технічні спеціальності, професійна іноземна компетенція.

В статье рассмотрено основные концепты разработки и внедрения интерактивных методов обучения иностранной коммуникативной компетенции студентов технических специальностей.

Ключевые слова: интерактивное обучение, технические специальности, профессиональная иноязычная компетенция.

*«Однією з найсерйозніших хиб нашої школи є те, що навчаючи дітей, працює переважно вчитель»
В.О. Сухомлинський*

Постановка проблеми. Глобалізація суспільства, входження України в Європейське

середовище, розбудова промислово-виробничого сектору держави спричиняють підвищення соціального замовлення на висококваліфікованого фахівця технічної галузі. Ця проблема завжди була у полі зору видатного

педагога В.О.Сухомлинського і його ідеї є актуальними і нині. Зростає попит на працівників технічних спеціальностей з належним рівнем знань іноземних мов. Забезпечення вітчизняного ринку праці такими фахівцями потребує перегляду та оптимізації технічної освіти.

Реформування сучасної технічної освіти вимагає пошуку та упровадження ефективних методів та форм навчання іноземних мов спрямованих на формування сучасного конкурентоздатного фахівця. Особливість навчання студентів технічних спеціальностей іноземних мов полягає у поєднанні знання іноземної мови з профільним фахом, забезпеченні професійно орієнтованої комунікативної компетенції. Зазначена особливість спричиняє особливістю сприйняття навчання іноземних мов студентами технічних спеціальностей. Вони сприймають мову як інструментальний засіб для забезпечення професійних потреб, в той час як студенти мовних вузів сприймають вивчення мови як системи засобів вираження, засіб спілкування [1, с. 54]. Формування професійно орієнтованої комунікативної компетенції передбачає оволодіння спеціальною лексику, термінологією, знанням відповідних еквівалентів, системи позначень, здійснення навчально-дослідницької, пошукової діяльності за фахом для забезпечення виробничо-технологічного процесу. Вивчення висновків з відвідування уроків іноземної мови В.О.Сухомлинським у Павлишській школі студентами є повчальними. Вчений вказував, що метою навчання іноземних мов студентів вищих навчальних закладів, в тому числі і технічних є формування професійної комунікативної компетенції, яка розглядається як мовна поведінка, що є специфічною для професійного середовища. Однак слід зазначити, що не завжди випускник технічного вищого навчального закладу досягає зазначеної вище мети. Існує суперечність між сьогоденними вимогами до фахівця і дійсним рівнем сформованості його професійної іноземної комунікативної компетенції. Тому повернення до методичних рекомендацій Василя Олександровича викладачам іноземної мови щодо подолання суперечностей нами взято до розгляду.

Причинами такої суперечності на нашу думку стали не врахування особливостей навчання іноземних мов студентів технічних спеціальностей при виборі навчальних технологій, відсутність змістового зв'язку між навчанням іноземних мов з навчанням профільним предметам, наявність високих вимог до професійної іноземної компетенції та недостатньою кількістю годин відведених на вивчення іноземних мов, відсутність або

незначна кількість профільних дисциплін рідною мовою під час вивчення іноземної мови. Як правило основний курс іноземної мови припадає на перший та другий рік навчання, профільні ж предмети часто вивчаються починаючи з третього курсу, тому, виникають складнощі у опорі на професійні поняття. Відсутність мовного середовища, недостатній рівень шкільної підготовки ускладнюють формування належного рівня іноземної професійної компетенції також. Отже, існуюча суперечність, та її причини підтверджують необхідність пошуку концептуальних основ розв'язання проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури свідчить, що питання підвищення ефективності навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах розглядалися достатньо широко, та з точки зору різних аспектів. Так, психолого-педагогічним та методичним проблемам навчання іноземних мов у вищому навчальному закладі присвятили свої роботи вчені: І.Л.Бім, М.А.Давидова, М.Я.Дем'яненко, А.И.Домашнев, І.А.Зимня, Г.А.Китайгородська, О.Леонт'єв, М.В.Ляховицький, Є.І.Пасов, І.А.Попко, Є.П.Розенбаум, Е.П.Шубін та ін.

Питання особливостей навчання іноземних мов у немовних та технічних вищих навчальних закладах розглядали дослідники: Н.Ф.Бориско, Н.Б.Ішханян, Є.В.Мусницька, С.В.Козак, Т.В.Опанасенко, В.М.Топалова, Т.А.Третякова. Не залишилися осторонь проблеми англійської підготовки студентів інженерних вузів. Вони досліджуються у науковій літературі С.Баррет-Ленардом, Т.І.Кошелевою, Ф. Малхаузером, Г.С.Поповою, М.Раймер, І.А.Соломахою, Б. Стаппенбелтом, Г.А.Суміною, О.Талбергом, Н.Ю.Ушаковою, Р.М.Фелдером, Н.Ю.Хлизовою, К.Хейкоком, М.Чейз.

Вивчалися різні підходи до навчання іноземних мов, визначено та класифіковано різні методи навчання (І.Лернер, М. Н.Скаткін, М.О.Данилов, Б.Єсіпов, В.Ф.Паламарчук, М.І.Махмутов, А.М.Алексюк, Г.Г.Ващенко, Ю.К.Бабанський, І. Ф.Харламов та інші).

Особливої уваги на нашу думку заслуговують інтерактивні методи навчання, бо саме вони мають ефективні інтегративні властивості та вдало поєднують в собі комунікативний, діяльнісний, особистісно орієнтований підходи, націлені на постійну, активну взаємодію всіх студентів. Значний внесок у розробку та упровадження інтерактивних методів у навчальний процес зробили Л.Н.Вавилова, Т.Н.Добриніна, Е.Я.Голант, О.А.Голубкова, В.В.Гузев, О.І.Пометун, Л.В.Пироженко, А.М.Смолкін, Г.С. Харханова та інші.

Невирішені проблеми. Аналіз вище згаданих причин низького рівня володіння іноземними мовами студентами-випускниками технічних спеціальностей та вивчення наведених вище наукових праць дозволяє зробити висновок, що невирішеною застається проблема комплексного впливу на підвищення навчальних досягнень студентів з урахуванням особливостей навчання іншомовної комунікативної компетенції студентів технічних спеціальностей. До комплексних завдань належить узгодження змістового зв'язку між навчанням іноземних мов та дисциплінами профільного спрямування, створення мовного середовища в умовах поєднання активної та інтерактивної моделі з урахуванням можливості перенесення знань у фахову діяльність.

Мета статті полягає у визначенні концептуальних основ розробки та застосування інтерактивних методів навчання іноземних мов у технічному вищому навчальному закладі які забезпечують комплексний вплив на підвищення рівня іншомовної комунікативної компетенції та сприяють розширенню пізнавальних можливостей за фахом.

Виклад основного матеріалу. Проблема підвищення якості освіти завжди спонукала педагогів, науковців до пошуку нових підходів, ефективних методів навчання. Ще в 60х роках минулого століття Е.Я.Голант виділив активну та пасивну модель навчання [2]. Моделі виділялись залежно від участі суб'єкта навчання (учня, студента) у навчальній діяльності. В пасивній моделі студент виступає об'єктом навчання: слухає лекції, пояснення, відтворює почуте чи прочитане. У такій моделі спілкування між студентами майже виключено, вони не виконують творчих завдань. У активних методах студент виступає суб'єктом навчання: виконує творчі завдання, обговорює проблему з викладачем, іншими студентами.

Провідну позицію особистості у навчальному процесі активно відстоював В.О.Сухомлинський. Він писав: «Однією з найсерйозніших хиб нашої школи є те, що навчаючи дітей, працює переважно вчитель» [5, с. 501]. Вчений наголошував на такій організації навчальної діяльності, де є поєднання прагнень вчителя і учня, зусиль у спільну дію. Учень є рівноправним, активним суб'єктом навчання. Педагог підкреслював роль пізнавального навчання, проблемного, який спонукає до аналізу, розвитку мислення. Він говорив, що школа має бути не коморою знань, а середовищем думки. При цьому роль вчителя, викладача підвищується. Вчитель повинен бути не інтерпритатором, передавачем знань, а організатором пізнавального процесу, рівноправним партнером. Майстерність вчителя

він вбачав у розкритті можливостей кожної дитини, в умінні дати «відчутти їй радість успіху в розумовій праці» [6, с. 21].

У працях педагога прослідковуються ознаки підходу, який згодом отримав назву особистісно орієнтованого. Це співпраця, співтворчість, переважання діалогу між суб'єктами навчання, зосередження на потребах кожної особистості, налаштування технологій на можливості студентів, тощо.

У роботі «Виховання колективізму у школярів» вчений аналізує колектив та його діяльність з точки зору індивідуального внеску кожного вихованця та взаємовплив колективу й індивідууму, наголошує на гармонії особистих та суспільних інтересів. На той час такий розгляд питання був майже викликом, співвідношення колективу та особистості тоді з'ясували під кутом впливу колективу на особистість.

Звичайно праці В.О.Сухомлинського присвячені вихованню та організації навчального процесу в школі, але його гуманістична педагогічна система активно використовується і у вищих навчальних закладах. Концепція самоцінності людини, її право на свободу і гідність як неповторної індивідуальності, активна позиція особистості у процесі навчання – основа багатьох педагогічних технологій, які використовуються у вищій школі.

Зазначимо, що в основі інтерактивного навчання покладено співробітництво і продуктивне спілкування, спрямоване на спільне розв'язання проблем. У працях видатного педагога містяться майже всі положення, які можуть скласти концептуальну основу системи інтерактивних методів навчання, в тому числі і для навчання іншомовного спілкування у вищому технічному навчальному закладі. До таких положень відносяться: принцип унікальності кожної людини, визнання відсутності нездібних студентів, урахування індивідуальних розумових здібностей до навчання, принцип отримання задоволення, радості, позитивних емоцій від співпраці та навчання, принцип виникнення об'єднуючого мотиву під час суб'єкт-суб'єктної взаємодії, принцип стимулювання зовнішньої та внутрішньої активності, формування та розвиток рефлексивних навичок та вмінь, принцип розв'язання проблем, створення широких можливостей брати участь у діяльності. Самого поняття інтерактивного навчання або методів у працях В.О.Сухомлинського немає, але він різною мірою торкається питань особистості, її неповторності, індивідуальності.

Сучасна педагогічна наука розглядає інтерактивне навчання як «...спеціальну форму організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити

комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність» [4, с. 9]. Виділяються технології кооперативного навчання, колективно-групового, ситуативного моделювання, опрацювання дискусійних питань.

Л.В. Кондрашова характеризує методи навчальної роботи у вищій школі виділяє метод моделювання професійних ситуацій, метод програвання ролевих ситуацій, дискусію, гру [3, с. 178-197]. Метод моделювання професійних ситуацій передбачає створення такої професійної ситуації, в центрі уваги якої є невирішена проблема. Студентам пропонується здійснити пошук ефективних шляхів її вирішення. За умов моделювання ситуації у студента актуалізуються знання за фахом, формуються навички аналізу, узагальнення, професійні установки. Іноземна мова в такому випадку виступає інструментом вирішення питання. Створюються умови, за яких у студента активізуються знання з іноземної мови, розвиваються навички іншомовної комунікації за фахом, виникає ситуація стимулювання мотивації до висловлювання, мовленнєвої поведінки, вступає у дію механізм внутрішньої мотивації, виникає потреба висловитись іноземною мовою.

Метод моделювання професійних ситуацій дозволяє майбутньому фахівцю реалізувати свої творчі задуми, інтереси, бажання, можливості. Відбувається самореалізація студента, активізується його прагнення до якомога повного виявлення своїх потенційних можливостей, набутих знань, умінь, навичок, здібностей, особистих якостей, авторських та технічних розробок. Застосування такого методу у навчанні іншомовної комунікативної компетенції дозволяє підвищити емоційно-вольову активність майбутнього фахівця. Тут виявляється воля, наполегливість, концентрація уваги, рішучість, впевненість. Метод дозволяє створити не тільки комфортні умови для студента, а й дозволяє відчувати успіх, задоволення від співпраці, самореалізації. Метод моделювання професійних ситуацій включає в себе ситуації-ілюстрації, ситуації-вправи, ситуації-оцінки, ситуації-проблеми.

Ситуація-ілюстрація передбачає демонстрацію найбільш вірогідних способів вирішення виробничої або технологічної проблеми. Створення такої ілюстрації вимагає від викладача ретельної підготовки, певної обізнаності за фахом підготовки студента технічної спеціальності. Перш за все потрібно продумати та створити поле ситуації. До нього входить підбір професійної лексики, аутентичних текстів, діалогів, розробка дидактичних матеріалів які слугують опорою у модельованій ситуації. Викладач повинен обрати оптимальну технологію пред'явлення такої

ситуації-ілюстрації. Найбільш ефективною тут, на нашу думку, є інформаційно-комунікаційна технологія. Вона характеризується:

- розробленою системою можливостей аудіо візуальних впливів на нейролінгвістичне сприйняття та осмислення іноземної мови;

- описується системою мультимедійних засобів, здатних продемонструвати будь яку інформацію (графічну, текстову, аудіо, відео, створювати віртуальні тривимірні моделі, що особливо необхідно у роботі студентів технічних спеціальностей);

- гнучкістю та мобільністю перетворення демонстраційної інформації.

Ситуація-вправа передбачає вироблення навичок та вмінь знаходити спосіб виходу із запропонованої виробничої ситуації, або технічного чи технологічного рішення професійної проблеми, грамотно оформлювати свою думку, користуватись опорними комунікативними навичками отриманими на етапі входження у професійне комунікативне поле. Ситуації-вправи розвивають навички студентів отримувати інформацію, необхідну для вирішення завдання різними способами. На цьому етапі йде актуалізація та закріплення мовних знань, мовленнєвих навичок та вмінь професійного комунікативного поля ситуації.

Ситуація-оцінки дозволяє оцінити попередньо прийняте рішення, або обрати одне із запропонованих, при цьому треба обґрунтувати свою думку та рішення, зробити висновок.

Ситуація-проблема передбачає аналіз виробничої або технічної задачі, способів її вирішення. На цьому етапі студент має проявити комплексні знання за своєю спеціальністю, та іншомовні комунікативні вміння за запропонованим полем (темою).

Моделювання професійних ситуацій у технічному вищому навчальному закладі дозволяє розкрити зміст обраної професії, застосувати свої фахові знання, відчувати свої сили, здібності, розвинути іншомовні комунікативні навички та вміння. У студента формується потреба спиратися на науковий матеріал у вирішенні професійних ситуацій, потреба постійного удосконалення своїх навичок та вмінь.

Особливої уваги, на нашу думку, заслуговує метод програвання ролевих ситуацій. Організація навчання за зазначеним методом проводилась нами зі студентами магістрами, які навчались за напрямком технології машинобудування. Розігрувалась виробнича ситуація, в центрі уваги якої було пошук шляхів регулювання кута нахилу ріжучого леза при конструюванні бульдозера. Студентам пропонувались виробничі ролі, які вони обирали самі: виробничий директор, інженер-конструктор, інженер-механік, тощо. Пропонувався формат

вирішення проблеми – конструкторське бюро при машинобудівельному заводі. На робочому засіданні бюро студенти виявляли недоліки кріплень, обговорювали геометрію лез, їх кут нахилу, падіння, пропонували змінити контури структури леза, враховували збитки від тертя, обговорювали способи установки підвісних розширювачів, тощо.

Обговорення перетворювалось у дискусію з опорою на попередньо створене комунікативне поле. До нього входило методичне забезпечення, опорні лексичні, текстові, демонстраційні матеріали. Студенти самі презентували проблему, створювали послідовний план її рішення.

Висновки. Організація роботи зі студентами технічних спеціальностей за інтерактивними технологіями навчання іноземних мов виявилась досить ефективною, значно підвищила рівень володіння іноземною комунікативною компетенцією професійного спрямування. В основу розробки основних концептів було покладено діяльнісний та особистісно-орієнтований підходи, гуманістичні ідеї В.О. Сухомлинського гуманізації, демократизації, індивідуалізації навчання, методи моделювання професійних ситуацій, дискусій. Обрана технологія дозволила вирішити ряд виявлених нами вище проблем формування рівня володіння іноземною компетенцією студентів технічних спеціальностей. Так, вирішено проблему створення професійного мовного середовища, яке підтримується засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Створюються умови застосування мови як інструменту вирішення професійних

завдань, що є особливістю у навчанні іноземних мов студентів технічних спеціальностей. Вирішується проблема опори на професійне поле знань, шляхом його виділення викладачем на підготовчому етапі розробки теми за інтерактивною технологією. Треба зазначити, що застосування обраної технології у навчанні іноземних мов студентів технічних спеціальностей потребують спеціальної підготовки викладача як у мовному плані, так і педагогічному. Наразі актуальним питанням є підготовка такого викладача, розробка та запровадження спецкурсів, що формують навички та вміння ефективної роботи з інтерактивними технологіями.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Берман И.М. Методика обучения английскому языку в неязыковых вузах / И.М. Берман. – М.: Высшая школа, 1970. – 230 с.
2. Голант Е.Я. Методы обучения в советской школе / Е.Я. Голант. – М.: Гос. учебно-педагог. изд-во, 1957. – 151 с.
3. Кондрашова Л.В. Процесс обучения в высшей школе: [учеб. пос.] / Л.В. Кондрашова. – Кривой Рог: КГПУ, 2007. – 318 с.
4. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук. – метод. посібн./ О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. За ред. О.І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192с.
5. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в п'яти томах / В.О. Сухомлинський. – Т.3. – К.: «Радянська школа», 1997. – 670 с.
6. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О. Сухомлинський. Вибрані твори. – К., 1977. – Т.3. – 670 с.

УДК 378.147

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПЕДАГОГА

Любов ГЕКАЛО (с. Миронівка, Кіровоградська обл.)

У статті розкривається значення та шляхи розвитку творчого потенціалу педагога на сучасному розвитку суспільства, що виступає важливим фактором у процесі розвитку творчих здібностей школярів.

Ключові слова: творчий потенціал, розвиток, творчі здібності, творчість, активна діяльність, педагогічна майстерність, професійна діяльність, учительська праця, інтелектуальна активність, креативність, творчий пошук.

В статье рассматривается значение развития творческого потенциала педагога на современном этапе развития общества, что является важным фактором в процессе развития творческих способностей школьников.

Ключевые слова: творческий потенциал, развитие, творческие способности, творчество, активная деятельность, педагогическое мастерство, профессиональная деятельность, учительский труд, интеллектуальная активность, креативность, творческий поиск.

Творчість – це не сума знань, а особлива спрямованість інтелекту, особливий зв'язок між інтелектуальним життям особистості і прояви її сил в активній діяльності.

В.О. Сухомлинський

Хто думає про науку, той любить її, а хто її любить, той ніколи не перестав вчитися.

Г.С. Сковорода

Актуальність проблеми визначається:

➤ Сучасними тенденціями розвитку суспільства

➤ Зростаючою роллю освіти та необхідністю забезпечити її випереджальне значення для розвитку суспільства

➤ Сучасними тенденціями розвитку системи освіти

➤ Необхідністю запровадження інноваційних підходів у навчально-виховний процес